

laars (alook het groepje van de krijgsgevangen generaals) in Zwitserland geïnterneerd zouden worden¹, en op verzoek van de Nederlandse regering drong voorts de Zweedse in '41 herhaaldelijk bij het *Auswärtige Amt* op een humaner behandeling van de Nederlandse gijzelaars aan - de *Schutzmacht-Abteilung* van de Zweedse legatie te Berlijn wist precies hoe het er met die gijzelaars voorstond; zij kreeg evenwel, wat in het Duitse perspectief erger was, bij haar bezoeken aan Buchenwald ook een beeld van het concentratiekamp zelf. Bevonden de gijzelaars zich in Nederland, dan zou het veel eenvoudiger zijn, de Zweedse pottenkijkers op afstand te houden (de *Schutzmacht* strekte zich slechts tot Duitsland in engere zin uit) - anders gezegd: het *Auswärtige Amt* ging het als een Duits belang beschouwen, de gijzelaars naar Nederland over te brengen. Ook Seyss-Inquart zag daar voordelen in. Het *Reichskommissariat* was van de aanvang af nogal scheutig geweest met het inwilligen van verzoeken om uit gijzeling ontslagen te worden (tot november '41 mochten in totaal honderdzestig gijzelaars uit Buchenwald naar hun woning in bezet gebied terugkeren, ruim tachtig op medische gronden²) - daar kwam bij dat Seyss-Inquart zich realiseerde dat overlijdensberichten als van Goseling telkens de anti-Duitse gevoelens bij een deel van de Nederlandse publieke opinie versterkten. In maart '41 bracht voorts mr. P. C. Reeringh, een Haags advocaat die begin februari uit Buchenwald had mogen terugkeren, aan het *Reichskommissariat*, op verzoek van die instantie, een schriftelijk rapport uit over de toestanden in het gijzelaarskamp, waarin hij bepleitte dat men de gijzelaars, zo men hen al niet vrijliet, in elk geval naar Nederland zou overbrengen. Kort nadien stierven verscheidene gijzelaars - Seyss-Inquart raakte verontrust, Rauter bracht op 23 april '41 een bezoek aan het kamp. Alle medische klachten wees hij daar af - 'wat de slechte gezondheidstoestand betreft', zo legde een der gijzelaars Rauters standpunt vast, 'dat is onze eigen schuld. We moeten meer aan wandelen en sport doen.'³ Was dat inderdaad Rauters

¹ Dit denkbeeld was aan de Nederlandse legatie voorgelegd door mr. E. H. von Baumhauer uit Amsterdam die als plaatsvervangend voorzitter van de Nederlands-Amerikaanse Kamer van Koophandel (de Verenigde Staten waren toen nog niet in oorlog met Duitsland) een bezoek aan Berlijn en Bern had mogen brengen. ² Die medische gronden waren soms gefingeerd. Een grote groep gijzelaars meende dat het naar voren brengen van fictieve argumenten eigenlijk onwaardig was, 'anderen echter meenden dat hoe meer er vrij konden komen, om welke reden dan ook, hoe beter dit was.' (Rijshouwer en van Wermeskerken: *Vier jaar Indisch gijzelaar*, p. 61). Er zijn ook gijzelaars vrijgelaten doordat Nederlandse instanties in bezet gebied daar op aandrongen of omdat zij beweerden, sympathie voor de NSB te koesteren.

³ H. van Wermeskerken: *Dagboek*, in a.v., p. 85.